

Mededeelingen van de Nederlandsche Boschbouw-Vereeniging

Voor het lidmaatschap werden ingeschreven :

Ir M. Schrevel, Kerkstraat B 175, Geldermalsen.
Ir A. R. Hazemeijer, Deldenerstraat 69, Hengelo (O).

Nagekomen bericht van overlijden :

M. van Doorninck te Olst.

Adresveranderingen :

Dr Ir L. J. van Dijk van Hilversum naar Arnhem, van Heemstralaan 96.
Ir E. W. Rappard naar Ned. Indië.

Rectificatie adreslijst :

Ir S. G. van Geuns, Het Loo.
Ir C. Staf, Isaac Evertslaan 16.

Personalia.

Benoemd werd met ingang van 1 October 1946 tot Houtvester bij het Staatsbosch-beheer: Ir J. A. H. J. G. Baron van Oldeneel tot Oldenzeel.

De Secrearis van de Nederlandsche Boschbouwvereeniging,
M e m e l i n k.

Mededeelingen inzake den Boschbouw, de Houtvoorziening en de Jacht

a. *Twaalfde Nederlandse Landbouwweek.*

Evenals in voorgaande jaren organiseren het „Nederlandse Genootschap voor Landbouwwetenschap” en het „Nederlands Instituut voor Landbouwkundig Ingenieurs” ook dit jaar een Landbouwweek, welke zal worden gehouden van Maandag 7 tot en met Vrijdag 11 Juli a.s. in het Hulpgebouw der Landbouwhogeschool te Wageningen.

De organisatie van de gehele Landbouwweek, welke voor iedereen vrij toegankelijk is, ligt in handen van een Regelings-Commissie. Volledige programma's kunnen worden aangevraagd bij de Secretaris van deze Commissie Ir. P. Buringh, Lawickse Allée 20, Wageningen.

b. *Jaarbeurs.*

Met het oog op het feit, dat tijdens de genoemde dagen de Friese Landbouwtentoonstelling ten dele met de Jaarbeurs zou samen vallen, terwijl voorts in de eerste dagen van September de Hollandse Maatschappij van Landbouw een expositie organiseert, heeft de Raad van Beheer besloten, dat de 49ste Koninklijke Jaarbeurs zal worden gehouden van 9 tot en met 18 September a.s.

Mededeelingen van de Nederlandsche Vereeniging van Boscheigenaren

gevestigd te 's-Gravenhage, Raamweg 25, Telef. 183510.

Reeds geruimen tijd zijn er onderhandelingen aan den gang tusschen afgevaardigden van de Nederlandsche Vereeniging van Boscheigenaren en afgevaardigden van de drie landarbeidersbonden om te geraken tot het afsluiten van een collectieve arbeidsoverkomst.

Deze onderhandelingen hebben tot resultaat gehad, dat een ontwerp-contract is opgesteld, dat in Maart j.l. aan de leden van de Nederlandsche Vereeniging van Boscheigenaren is toegezonden en dat op 29 Maart j.l. te Utrecht in een algemeene ledenvergadering is besproken. (De drie arbeidersorganisaties hebben eveneens het contract in eigen kring besproken).

Na laatstgenoemde vergadering is een rapport door de Nederlandsche Vereeniging van Boscheigenaren opgesteld, waarvan het algemeene gedeelte hieronder volgt.

April 1947.

RAPPORT van de Nederlandsche Vereeniging van Boscheigenaren omtrent de c.a.o., af te sluiten tusschen werkgevers en werknemers in den boschbouw, zooals deze door de Hoofdafdeeling Sociale Zaken van de Stichting voor den Landbouw is toegezonden aan de genoemde Vereeniging.

De Nederlandsche Vereeniging van Boscheigenaren heeft met begrijpelijke belangstelling kennis genomen van het bovengenoemde ontwerp-c.a.o.

Voorop dient te worden gesteld, dat het ontwerp verstoken is van een Memorie van Toelichting, waaruit zouden kunnen blijken de bedoelingen der artikelen, de noodzakelijkheid van de verhooging der loonen, alsmede de uiteenzetting van de economische mogelijkheid en wenschelijkheid.

Het ontwerp is opgesteld door de Commissie Loonen en andere Arbeidsvoorwaarden in den boschbouw (in deze Commissie zaten drie vertegenwoordigers van de werkgevers, georganiseerd in de Nederlandsche Vereeniging van Boscheigenaren en drie vertegenwoordigers van de bestaande landarbeidersbonden, waarbij de boscharbeiders voor een deel zijn aangesloten, onder als voorzitter der Hoofdafdeeling Sociale Zaken), ressorterende met de Hoofdafdeeling Sociale Zaken, waardoor de sociale en economische mogelijkheid en wenschelijkheid is vastgesteld, die tot plicht heeft voor de belangen van de bedrijven op te komen.

Weliswaar is ons door den Voorzitter der Hoofdafdeeling Boschbouw erop gewezen, dat de Stichting voor den Landbouw haar beste krachten zal inspannen een verhooging der houtprijzen te bepleiten bij het Ministerie van Economische Zaken, doch over de stijging der houtprijzen, alsmede de gevolgen daarvan voor de consumenten wordt niet gesproken, hetgeen naar ons oordeel verlangd mag worden van een bedrijfsorganisatie. Het laatste is vermoedelijk een gevolg van het feit, dat de Hoofdafdeeling zich al'een met de sociale zijde van het loonvraagstuk bezig houdt, waardoor de sociale en economische zijde, die met elkander verband moeten houden, niet tegelijkertijd worden belicht.

Geschiedenis der Loonen.

Bij het uitbreken van den oorlog waren de loonen niet geregeld. De bezetters hebben later een loonregeling vastgesteld voor landarbeiders, welke evenwel niet op boscharbeiders toepasselijk was verklaard (Stcrt. 1 September 1942, Nr. 169). Desondanks zijn de loonen, in sterkere mate de sociale lasten, gestegen.

In 1946 zijn de door den vijand vastgestelde lage houtprijzen herzien, waarbij is uitgegaan van een loon van 40 cent. De c.a.o. heeft de strekking om de loonen zoodanig te verhoogen, dat aan de hooge prijzen der levensmiddelen enz. het hoofd kan worden geboden. Wij zijn overtuigd, dat niet alleen de werknemers in den bosch-

bouw groote moeite hebben om rond te komen, doch dat is ook het geval met neringdoenden, ambtenaren, gepensioneerden en andere particulieren. Niet alleen de productiekosten, doch bovenal de schaarschte, is daarvan de oorzaak. Verhooging der loonen brengt verhooging der prijzen mede, waardoor de consumenten in nog moeilijker omstandigheden komen. De oplossing van dit moeilijke vraagstuk behoort echter niet tot onze competentie, doch tot die van de Regeering, die aan de voortgaande stijging der loonen voortdurend haar aandacht schenkt en thans tot een loonstop van 64 cent schijnt gekomen te zijn, naar werd medegedeeld in de vergadering der Commissie Loonen.

Hoeveel bedraagt de verlangde stijging?

Wij dienen na te gaan, waartoe thans de werkgevers verplicht zijn, om deze cijfers dan te vergelijken met de voorgestelde regeling.

Het lijkt het beste een vergelijking te maken tusschen het loon, dat thans door den werkgever moet worden betaald en het loon, dat na *evenueele aanneming* van het ontwerp-c.a.o. aan een lossen arbeider, die gedurende een jaar in dienst is, niet ziek is geweest en f 0.60 per uur verdient, welk bedrag thans lang niet algemeen wordt gegeven, moet worden betaald. Om de vergelijking niet ingewikkelder te maken, wordt het verlet voor onwerkbaar weer op 10% gesteld. Wij stellen het arbeidsjaar op 2600 uren. Deze arbeider wordt betaald als hij arbeid presteert, met uitzondering van een week vacantie.

Aannemende, dat er 10% onwerkbaar weer is, de arbeider drie dagen in een jaar vrijneemt voor familie-omstandigheden en 6 dagen voor de algemeen erkende Christelijke Feestdagen (Kerstdagen, 2e Paasch- en Pinksterdag, Hemelvaartsdag en Nieuwjaar) dan wordt er gewerkt: 2600 uren minus (10% onwerkbaar weer = 260 + 80 (6 a.g. erk. Chr. feestdagen, Goede Vrijdag, 5 Mei en 31 Augustus) + 27 (3 familie-dagen) + 121 (2¾ uur korte schafttijden per week, berekend over ± 43½ week, want er worden 417 uren = 8.34 week niet gewerkt, dus schafturen berekend over 52 — 8.34 week = ± 43½ week) + 50 (6 vacantedagen) = 538 uren) 538 uren = 2062 uren à 60 cent is f 1237.20 verdiend loon, d.w.z. waarvoor arbeid wordt gepresteerd.

Loon

f 1237.20

Hierbij komen de volgende sociale lasten:

6 vacantedagen, 50 uren =

f 30.—

sociale lasten over f 1267.20, zijnde 18.6%

f 235.66

ziekenfonds 2%, ziekengeld 2.6%, ongevallenwet 2%, ouderdom- en invaliditeit 2%, kinderbijslag 5½%, vereveningsheffing 4½% (de arbeider betaalt 2% ziekenfonds en 1% ziekengeld)

Totaal f 1502.86

Per uur, waarin dus wordt gewerkt, wordt derhalve betaald . 71.42 cent (f 1502.86 — f 30.— = f 1472.86 : 2062 = 71.42 cent) of per uur wordt betaald 72.8 cent (f 1502.86 : 2062 = 72.8 cent).

Aangezien in het vervo'g vele uren loon wordt betaald met allerlei etiketten, zou het aanbeveling verdienen, nog een onderscheiding te maken in de c.a.o. n.l.: werk-uren en betaaluren.

Als het ontwerp-c.a.o. met een uurloon van 67 cent zal gelden, dan komt de werkgever te staan voor de volgende verplichtingen:

a. 2600 uren à 67 cent

f 1742,—

b. sociale lasten (buiten de betaalde uren onder a, waarin niet wordt gewerkt en die onder a reeds zijn berekend) 18.6% + 4½% (het halve pensioen), dus 23.1% =

f 402.40

f 2146.40

of als het volle pensioen 6 cent per uur als loon wordt genomen, dan worden deze bedragen 2600 x 70 = f 1820,—
+ 18.6% sociale lasten f 338.52

f 2158.52

A. Bij deze bedragen moet worden opgeteld, wat de regeling der vacatiebonnen meer kost dan de vacatie-urloonen

f 24.34

zoodat een losse arbeider thans zal kosten f 2182.86

Opgemerkt zij, dat het systeem van de vacatiebonnen aan den werkgever minimum f 12.28 en maximum f 24.34 meer kost dan indien het uurloon gewoon wordt doorbetaald zooals bij de vacatieregeling van den vasten arbeider (zie bijlage I)

B. Indien men een uurloon van 67 berekent en de extra-kosten voor de vacatiebonnen op f12,28 komt dit dus neer op $2600 \times 67 + \text{sociale lasten} = \text{f}1742,- + \text{f}402,40 =$ f2146,40
 minimumkosten vacatiebonnen f 12,28

Totaal f2158,68

hetgeen een verschil maakt van f24,18.

Voor een uitbetaling als onder A berekend wordt derhalve gewerkt: 2600 uren minus (538 + 9 (er komiën ingevolge artikel 35 der ontworpen c.a.o. 6 feestdagen + 4 snipperdagen, dus 10 i.p.v. 9, dus 1 dag meer) 547 uren = 2053 uren, zoodat tegenover 2600 betaalluren staan 2053 werkuren, waarvoor dus betaald wordt f2182,86, hetgeen een uurloon beteekent van f1,06, of, indien men rekent met een uitbetaling als onder B genoemd f1,05 per uur. Het ontwerp beteekent dus een *loonsverhoging* van 32,2 cent op de 72,8 cent, of 44%, of van 33,58 cent op de 71,42 cent, of 47% (beide berekend naar een loon van f1,05). Deze loonsverhoging komt natuurlijk niet tot uiting als men de uitbetaalde loonen 60 en 67 of 70 cent vergelijkt, doch is een gevolg van de stijging der sociale lasten, waartoe ook gerekend moeten worden de loonen, die worden betaald, waartegenover geen gepresteerde arbeid staat. Om een juiste vergelijking te verkrijgen van de sociale lasten voor en na de inwerkingtreding van de c.a.o. komt men tot de volgende cijfers:

Indien de c.a.o. zich beperkte tot een loonsverhoging van 60 op 67 cent dan zou de stijging bedragen: 11,6% + een stijging der sociale lasten van 18,6% over 60 cent = 11,1 cent op 23,1% (18,6% + 4½% pensioen) over 67 cent = 15,4 cent of van 71,42 cent (72,8 cent) op 82,4 cent.

De volgende sociale lasten, dit zijn betalingen, waartegenover geen prestatie staat, zullen bij aanneming van de c.a.o. drukken op den werkgever:

ziekenfonds	2 % (+ 2% arbeider)
ziekengeld	3,5% (+ 1% arbeider; over 1946 was het 3,6% waarvan 1% ten laste arbeider; wordt nu 5% van 80% op 100% en drie halve dagen)
ongevallen	2,5%
ouderdom-inval	1,8%
kinderbijslag	5,5%
verevening	4,5%
vacantie (16)	5 %
familiedagen (3)	1 %
pensioen	9 %
onwerkb. weer	10 %
kleine schafttijden	4 %

Totaal 48,8%, behalve 3%, die de arbeider betaalt.

Daar de administratie zoo ingewikkeld en omvangrijk wordt, eischt in een groot boschbedrijf het geheel dezer wetten en voorschriften een administratieve kracht, wiens loon feitelijk bij de sociale lasten moet worden geteld. Voorts bedenke men, dat in de practijk de boschbaas voortdurend zich heeft te begeven naar ambtelijke bureaux, vaak verafgelegen, om allerlei administratieve formaliteiten te vervullen (aanvraag werk-kleding, toeslag zwaren arbeid, rijwielbanden, kunstmestbonnen, aflevering boschpro-ducten, enz.). Naar verluidt wil de Regeering de bedrijven belasten met wachtgeld- en werklozenverzekering. Het percentage verhoogt dus wederom bovengenoemde lasten.

Indien het de bdoeling is van artikel 32 der c.a.o. dat bij accoordloon 20% hooger loon moet worden betaald, omdat de in accoord werkende arbeider het onwerkbare weer overeenkomstig artikel 26, 2b, voor eigen risico neemt, dan is de stijging der loonen nog veel hooger.

In de vergadering van de Commissie Loonen deelde de afgevaardigde der arbeiders mede, dat deze 20% waren samengesteld uit 5% regenverlet + 15% aanmoediging om naar beste vermogen te werken. Indien dus de arbeider, die niet in accoord werkt, niet naar beste vermogen werkt en daartoe eerst overgaat bij 15% loonsverhoging, dan dient artikel 7, lid 2 te worden herzien, waarin staat, dat de arbeider verplicht is naar „beste” vermogen zijn arbeid te verrichten, omdat best de overtreffende trap van goed is en beter dan best niet bestaat.

Wanneer nu de loonen met 20% verhoogd moeten worden bij accoordwerk, dan beteekent artikel 32 dat de loonen worden gesteld niet op 67 cent per uur of f33,50 per week, maar op 80,4 cent per uur of f40,20 per week. Voor de betaling der werk-uren komt er dus 1/5 bij en kost een in accoord werkende arbeider:

2600 uren à 80,4 cent = f 2090.40

23,1% sociale lasten . . . f 482.79

Samen f 2573.19

extra aan vacatiebonnen . f 12.28

Totaal f 2585.47

over 2053 uur of f1,26 per uur, dus 53,2 cent op 72,8 cent (73% of 54,58 cent op 71,42 cent (76,4%). Men dient voorts te bedenken, dat in den boschbouw niet anders gewerkt kan worden dan in accoordloon, omdat het onmogelijk is onder toezicht te laten werken, daar de arbeiders in kleine koppels van 2 of 3 man alleen en op grooten afstand rooien, plantgaten maken, heideplaggen, inboeten, snoeien, enz.

Intusschen werd in de vergadering van de Hoofdafdeeling Boschbouw en ook in de vergadering onzer Vereeniging van deskundige zijde opgemerkt, dat bovenstaande uitleg van artikel 32 niet juist kon zijn, als zijnde in strijd met de practijk van het accoordwerk. De bedoeling is nl. deze, dat de kosten der werkzaamheden zoodanig worden gesteld, dat een arbeider naar beste vermogen werkende het sociaal-verantwoorde weekloon, met een toeslag van bijv. $\pm 5\%$ voor regenverlet kan verdienen. Het volgend voorbeeld kan deze toepassing verduidelijken. Indien een vakkundig spitter 600 plantgaten in de week kan maken en het accoord belooft 6 cent per stuk dan kan in accoord worden verdiend f 36.— d.i. f 33.50 + f 2.50, d.i. $7\frac{1}{2}\%$ regenverlet. Wenscht zulk een arbeider 5 dagen per week één uur langer te werken en Zaterdag niet naar het werk te gaan, of een middag bijv. niet te komen, dan staat hem dit vrij. De 20% moet dan als een maximum gesteld worden. Het is noodzakelijk, dat artikel 32 verduidelijkt wordt, want als ieder accoordwerker persé 20% meer moet verdienen, dan beteekent dit, dat de vaste arbeider met f 33.50 geen behoorlijk loon zou verdienen, of hem stilzwijgend wordt toegestaan niet op artikel 7, sub 2, te letten, en dat niet naar beste vermogen behoeft te worden gewerkt.

De meeste grootere bedrijven hebben 1 of 2 vaste arbeiders die allerlei werk opknappen, dat niet in accoord kan worden verricht. Vanwege hun ijver en betrouwbaarheid zijn zij in deze vaste positie, vaak met een woning, geplaatst. Indien nu de minder goede arbeiders in accoordloon f 40.— verdienen, dikwijls in korteren tijd, geeft dit scheele oogen met gevolg ruzie, omdat de vaste arbeiders niet slechter behandeld wil worden dan de accoordwerker. In de practijk is dit stelsel volkomen onuitvoerbaar.

Wat intusschen de volledige betaling betreft van uren, waarin niet gewerkt kan worden tengevolge van onwerkbaar weer, de nieuwe bepaling zal economisch zeer slecht werken. Waar een groote ploeg arbeiders werkt onder toezicht van een opzichter, die aangeeft wanneer de regen zoodanig is, dat ophouden met het werk verantwoord is, daar is de beoordeeling overgelaten aan een terzake deskundige of al of niet doorgewerkt kan worden. Is er geen opzichter, dan is de verleiding al te groot reeds bij de eerste druppels of geringe motregen de schop, of bij aan den kant te zetten.

Ernstige bezwaren worden teberde gebracht tegen de betaling van sociale lasten over sociale lasten. Als de sociale lasten worden verhoogd van 18,6% op 48,8% en wellicht nog meer, dan wordt het hoogst onredelijk geacht, dat sociale lasten worden gerekend tot „loon”, waarover wederom sociale lasten moeten worden betaald. En deze lasten zijn niet gering. Als men het sociaal redelijk acht, dat aan den arbeider een uitkeering wordt gedaan als hij „wegens slecht weer niet kan werken”, dan is dit in redelijkheid een sociale last, doch geen loon, want er staat geen werk tegenover. Telt men deze uitkeering bij het „loon” dan wordt deze last nog eens met 48,8% — 10% = 38,8% verhoogd, zonder dat daarvoor reden bestaat. Als de arbeiders tegen ongevallen worden verzekerd, gedurende hun werk overkomen en dit kost f 100.— per jaar per arbeider, waarom moet dan dit bedrag met groote bedragen worden verhoogd als er niet wordt gewerkt? Zoo is het ook met het pensioen. Als de werkgever besluit 6 cent per uur af te staan voor pensioen, waarom moet hij dan over 3 cent (van 64 op 67 cent) nog eens 1,2 cent ($\pm 40\%$) extra aan allerlei instanties afdragen, terwijl die instanties geen kosten maken en in die 6 cent de kosten van de Stichting voor den Landbouw zijn begrepen? Hij wordt dan voor zijn deugd, of het vervullen van zijn plicht op den koop toe gestraft met een extra belasting.

Indien aan ons verlangen, om het uurloon op 64 cent te brengen, wordt voldaan, dan zijn de cijfers betreffende stijging der loonen tengevolge van de c.a.o. als volgt:

a) 2600 uren à 64 cent	f 1664.—
b) sociale lasten 18.6% + 9% pensioen = 27.6%	f 459.26
	samen f 2123.26
c) minimumkosten vacatiebonnen	f 12.28
	totaal f 2135.54

Het uurloon wordt dan in plaats van f 1.05 per uur $f 2135.54 : 2053 = f 1.04$ per uur, d.w.z. een loonsverhoging van 31.2 cent op de 72.8 cent of 42.8%, of van 32.58 cent op de 71.42 cent of 45.6%.

Indien de pensioenregeling, zooals deze is voorgesteld door de Stichting voor den Landbouw, niet doorgaat, dan zijn de cijfers betreffende de stijging der loonen tengevolge van de c.a.o. als volgt:

a) 2600 uur à 64 cent	f 1664.—
b) sociale lasten 18.6% =	f 309.50
	samen f 1973.50
c) minimumkosten vacatiebonnen	f 12.28
	totaal f 1985.78

Het uurloon wordt dan $f 1985.78 : 2053 = 96.7$ cent, d.w.z. een loonsverhoging van 23.9 cent op de 72.8 cent of 32.8% of van 25.28 cent op de 71.42 cent of 35.4%.

Ingevolge artikel 32 zou bij niet doorgaan van de pensioenregeling een in accoord werkende arbeider kosten:

a) 2600 uur à 76.8 cent (64 cent + 20% (= 12.8 cent) wordt 76.8 cent) =	f 1996.80
b) sociale lasten 18.6%	f 371.40
	samen f 2368.20
c) minimumkosten vacatiebonnen	f 12.28
	totaal f 2380.48

over 2053 uur of f 1.16 per uur, d.w.z. een loonsverhoging van 43.2 cent op de 72.8 cent of 59.3% of van 44.58 cent op de 71.42 cent of 62.4%.

De eigenaren van bosschen, die naar algemeen bekend is, een bezit verzorgen, dat noch als bedrijf wordt geëxploiteerd noch winst afwerpt van eenige beteekenis, worden al meer bezwaard met allerlei lasten, die door deze bosschen niet kunnen worden gedragen. De Staat zou anders de boscheigenaren niet in velerlei opzichten tegemoet komen, natuurlijk niet in het belang van de bezitters, maar vanwege het algemeen belang, dat het bezit van bosch verlangt uit economisch en cultureel oogpunt. Nu particulieren de verliezen dragen, behoeft de Staat niet zelf de tekorten voor zijn rekening te nemen. Wij mogen eraan herinneren, dat bij de wet van 19 Maart 1921 Stbl. Nr. 619, het Staatsboschbeheer in een boschbedrijf werd veranderd. Na een 3-tal proefjaren werd het bedrijf weer opgeheven en tot een „beheer“ teruggebracht. Dat Nederland op de arme gronden over 200.000 ha bosch beschikt is aan eigenaren te danken, wien het convenieerde zulk een bezit te verzorgen uit liefde voor de natuur, de jacht, uit oude traditie. De tijden zijn er thans niet meer naar, dat de meeste boscheigenaren zich die luxe kunnen permitteeren. Voortdurende opstapeling van lasten op de bosschen zal tot gevolg hebben, dat de Staat in deze zal moeten bijspringen nog meer dan tot nu toe. Het ligt voor de hand, dat een der middelen om die lasten te torsen een verhoging der houtprijzen is. In onze vergadering werd opgemerkt, dat verschillende eigenaren zoodanig tijdens de bezetting geplunderd zijn, dat een dergelijke verhoging geen uitkomst kan brengen, omdat zij voorloopig geen hout meer te verkoopen hebben. Het gevolg dezer verhoging zal dan voor deze eigenaren zijn, dat men geen of slechts enkele arbeiders zal kunnen tewerk stellen.

Intusschen werd met belangstelling kennis genomen van de mededeeling, dat de Stichting voor den Landbouw met kracht zal aandringen bij de Regeering om over te gaan tot een zoodanige verhoging der houtprijzen, dat de verhoging van 50 cent (40 cent + 10 cent sociale lasten), de basis waarop de houtprijsberekening van Februari 1946 rust, op f 1.05 kan worden gedragen door het bosch.

Uitgaven, die tengevolge van de algemeen erkende Christelijke Feestdagen en vakantie ten laste van den werkgever zullen komen volgens de artikelen 18, 25, 35 en 36 van het ontwerp-collectieve arbeidsovereenkomst voor den Boscbouw.

De vaste arbeiders krijgen de zes algemeen erkende Christelijke Feestdagen (zie artikel 18, lid 2a en artikel 25) uitbetaald, voor zoover deze niet op een Zondag vallen; twee van de zes algemeen erkende Christelijke Feestdagen kunnen op een Zondag vallen: nl. Nieuwjaarsdag en één der beide Kerstdagen; bovendien hebben zij recht op 10 vacantiedagen met behoud van loon (zie artikel 35, lid 1).

De werkgever moet dus in ieder geval 14 dagen, waarop niet gewerkt wordt, uitbetalen; indien Nieuwjaarsdag en één der beide Kerstdagen op een werkdag vallen (er is $\pm 85\%$ kans, dat dit het geval is) moet de werkgever 16 werkdagen, waarop niet gewerkt wordt, uitbetalen.

Ingevolge artikel 35, lid 2, moet één der vacantiedagen op een Zaterdag vallen. De werkgever heeft dus uit te betalen 10 vacantiedagen = 9 dagen x 9 uur = 81 uur + 1 dag x 5 uur = 86 uur, 6 Christelijke Feestdagen = 6 dagen x 9 uur = 54 uur, totaal 140 uur, $140 \times f 0.67 = f 93.80$.

Aangezien losse arbeiders ingevolge artikel 25, lid 2, de algemeen erkende Christelijke Feestdagen niet uitbetaald krijgen en zij ingevolge artikel 38, lid 1, recht op vakantie hebben naar denzelfden maatstaf als vaste arbeiders, doch zonder behoud van loon, bestaat er een Vacantiefonds voor den Landbouw.

De werkgever is gebonden aan losse arbeiders bij de wekelijksche loonbetaling vacatiebonnen te verstrekken, welke waarde in totaal het 3-voud bedraagt van het voor de betrokkenen krachtens de bijzondere bepalingen van deze c.a.o. geldende normaal uurloon (artikel 36, lid 3). De werkgever heeft dus uit te betalen: 52 weken x 3 uur = 156 uur; $156 \times f 0.67 = f 104.52$. Dit bedrag kan afgerond worden op nul, aangezien de bonnen f 1.50 en f 0.10 waard zijn. De werkgever betaalt dus niet $3 \times f 0.67 = f 2.01$, doch f 2.— aan bonnen per week. Bij inkoop van de bonnen moet de werkgever echter 2% extra betalen, dus $f 104.— + f 2.08 = f 106.08$.

De losse arbeiders krijgen dus in bonnen uitbetaald f 104.—
de vaste arbeiders krijgen dus uitbetaald f 93.80

de losse arbeiders ontvangen dus meer f 10.20

Het bedrag van f 10.20 is het minimumbedrag, dat de losse arbeiders meer uitbetaald krijgen, dan de vaste arbeiders. Gesteld, dat Nieuwjaar en één der beide Kerstdagen op een Zondag vallen (indien 1e Kerstdag op een Zondag valt, is Nieuwjaar ook een Zondag), dan worden slechts 4 algemeen erkende Christelijke feestdagen aan den vasten arbeider betaald = 4 x 9 uur = 36 uur, 10 vacantiedagen = 86 uur totaal 122 uur. $122 \times f 0.67 = f 91.74$; $f 104.—$ minus $f 81.74 = f 22.26$.

Het minimumverschil, dat de werkgever aan den losse arbeider meer moet betalen, is dus f 10.20 en het maximum f 22.26.

Deze berekening geldt natuurlijk alleen, indien de losse arbeider een geheel jaar in dienst blijft. Het verschil met den vasten arbeider is te motiveeren, aangezien de losse arbeider met een week kan worden opgezegd (artikel 11 c.a.o.) en zij dus in de practijk niet altijd f 104.— aan bonnen zullen ontvangen.

De losse arbeider, die een geheel jaar in dienst blijft, kost den werkgever aan vacantie in 85% van de gevallen $f 10.20 + f 2.08 = f 12.28$ per jaar meer dan de vaste arbeider en in 15% van de gevallen (er is slechts 15% kans dat de 1e Kerstdag en Nieuwjaar op een Zondag vallen en dat er dus slechts 4 algemeen erkende Christelijke Feestdagen zijn, die aan den vasten arbeiders doorbetaald moeten worden) $f 22.26 + f 2.08 = f 24.34$ per jaar meer dan de vaste arbeider.

Referaten.

RUBRIEK 4. Bosbescherming (waaronder natuurbescherming en jacht).

Untersuchungen über Auftreten und Ueberwinterung des Fichtenborkenkäfers (Ips typographus L.). O. Schneider Orelli. Schweiz. Z. f. F. (F. Suisse) 3, 89—111, 1947.

Vooral door de nawerking van de hete en droge zomer 1945, trad *Ips typographus* L. op tal van plaatsen in Zwitserland op.

Het is een schorskever, die in Nederland niet of althans niet als gevaarlijke bosvijand voorkomt, in Midden-Europese sparrenbossen echter van grote betekenis kan worden.

Voorjaar en zomer 1946 deed deze zogenaamde letterzetter of achtzijdige sparrenschorskever buiten Zwitserland ook in Zuid Duitsland, Oostenrijk, Thüringen, Sachsen en Tsjecho-slowakije van zich spreken. In Württemberg werd 4000 ha ouder sparrenbos gesloopt.

De kever is 4.2—5.2 mm lang, zwartbruin, iets glanzend, aan iedere dekschildachterrand 4 onregelmatige, tandvormige uitsteeksels. Hij vliegt in April/Mei. Het mannetje knaagt een boorgat in de bast van oudere sparren. Dit gat geeft toegang tot een onregelmatige open ruimte in de voor de paring plaats vindt en vanwaaruit 2 of 3 bevruchte wijfjes elk een moedergang knagen, die in de lengte van de stam lopen; waarin de eitjes worden afgelegd. De larven maken de bekende 5—10 cm lange, steeds breder wordende larvengangen en verpoppen zich ten slotte aan het einde van de gang om later als jonge kever tussen bast en hout verder te knagen, totdat ze volwassen zijn en geschikt om aan de voortplanting, deel te nemen; van April tot September. Vanaf November treft men de overwinterende kevers in de humus en het strooisel aan.

Hoewel in de hoge sparren, dikwijls 20 m van de grond de schade niet altijd gemakkelijk te ontdekken is, zo is op den duur toch het neerkomende knaagsel in staat de bosbeheerder op het gevaar opmerkzaam te maken. Ook het geel worden der naalden hoog in de kruinen van de aanzicht van de waarnemer op de grond trekken.

Weermiddel: vangstammen, liggend of staand, niet alleen tegen de kevers en larven aan de stammen, maar ook als lokmiddel voor de in de grond overwinterende kevers, die in April en Mei te voorschijn komen. de K.

Tropische Bosbouw

RUBRIEK 6. Boshuishoudkunde (waaronder arbeid, beheer, handel, recht en wetgeving)

De Wederopbouw aan de Dienst van het Boswezen in Indonesië. Dr J. H. Becking. Tectona 3, 86—161, 1946.

Becking begint met een beeld op te hangen, van de deplorabele toestand, waarin de Japanners het bosbeheer achterlieten. De bossen werden sterk overkapt door de Japanse oorlogsindustrie, vooral door de bouw van houten schepen. Bij een normale houtval van 1.500.000 m³ (kap in 1939) bedroeg die over de bezettingsjaren gemiddeld 2.816.000 m dus bijna het dubbele. De waardevolste natuurbossen zijn opgeofferd. Ernstig is nog de overkapping bij de dunningen, omdat men bij de leegkappen door vermindering van de „état" met 10%, het nadeel in 30 jaren kan inlopen; bij de cultures echter zal het productievermogen zeker met 10% verminderd zijn.

Aan het einde van de oorlog sloeg de Japanner in zijn angstpsychose als een dolleman aan het ringen, zodat het nadeel achtmaal de normale jaarkap geringd stond. Te lang kan men dit dode hout niet laten staan, wil men bij de velling versplintering voorkomen. Cultures werden niet meer aangelegd en grote bosgedeelten werden voor de voedselbouw afgestaan. Het personeel werd aangemoedigd leegkappen te openen, en voor eigen gebruik de grond met voedselgewassen te beplanten. Men begrijpt, dat bij de sterke stijging der prijzen van alle levensmiddelen bij ongewijzigd salarisspeil, daarvan een druk gebruik werd gemaakt.

Het batig saldo van enige miljoenen liep aan het eind van de bezetting terug tot een

nadeelig slot van 13.5 miljoen gulden. Voor herstel zal nu een kapinkrimping van 30% gedurende 30 jaren nodig zijn. Het grootste gedeelte van het in grensregeling, kaartering, bosinrichting gebouwen, railbanen, stapelplaatsen gestoken kapitaal is als verloren te beschouwen. Deze schade bedraagt minstens 20 miljoen, de vervangingswaarde is bij de tegenwoordige prijzen het drievoudige.

Bij de te verwachten industrialisatie van Java zal er eeer nog groter vraag naar hout ontstaan, waardoor het reeds vóór de oorlog bestaande houttekort nog zal stijgen, een tendens, die men in de eerstkomende jaren over de gehele wereld zal waarnemen. Aan deze verhoogde vraag zullen alleen de bossen der buitengewesten kunnen voldoen. Gelukkig hebben deze niet zo door het wanbeheer geleden. Thans bestaan daar overal nog houtzagerijen, die, primitief uitgerust, wel een slecht zaagproduct leveren, maar toch zoo goed mogelijk in de behoefte van de wederopbouw voorzien. De industriële ontwikkeling van het houtbedrijf in de buitengewesten had men vóór den oorlog zoveel mogelijk aan particulieren overgelaten, zonder enig blijvend resultaat evenwel. Nadat de Staat op Java met de aanpant van industriehoutsoorten was begonnen, werden in 1940 op de buitengewesten enkele duurzame bosbedrijven opgericht, zoals Semangoes in Zuid-Sumatra en Sampit en Batoelitjin in Z.-Borneo. De opvoering van de kap in de buitengewesten is dus wenselijk om het houttekort op Java te dekken, maar ook om, gebruik makende van de gunstige conjunctuur, een houtexport op te bouwen.

Becking geeft nu aan, hoe hij zich de ontwikkeling van het bosbedrijf in de naaste toekomst denkt om tenslotte een beeld te ontwerpen van de maximale phase in latere jaren.

In 1939 bedroeg het gezamenlijke productie areaal van N.O.I. 3.5 miljoen ha. Dit wil Becking in 1956 opgevoerd zien tot 7 miljoen ha, terwijl hij zich die uiteindelijk denkt vergroot tot 29.5 miljoen ha. Op Java, in 1939 \pm 1 miljoen ha, stijgende in 1956 tot 1.5 en daarna geleidelijk tot 2 miljoen; de Buitengewesten van 2.5 miljoen, achtereenvolgens tot 5.5 en 27.5 miljoen ha. In 1956 wil hij het zover gebracht zien, dat 20% van het mogelijke productieareaal wordt gebruikt. Dit alles is slechts een toekomstbeeld, maar het geeft toch houvast en een richtsnoer.

Voor dit productieareaal zal men in de buitengewesten compacte complexen uitzoeken. De opvoering van de productie zal in hoofdzaak uit de buitengewesten moeten komen. Vóór den oorlog werden in de buitengewesten in hoofdzaak dolken van 50 cm-er-op geëxploiteerd, thans is reeds goede vraag naar rondhout van 20 cm. Voor Sumatra en Borneo mag men rekenen op een productie van 3.5 m³ per jaar en per ha, voor Java en de Grote Oost, in verband met hun dróger klimaat, op 2.5 en 2 m³. Ook de consumptie zal door de verdere industrialisatie sterk stijgen, op Java, waar ze 0.02 per hoofd bedroeg, zeker met 25 %, in de buitengewesten, waar ze op 0.05 m³ wordt geschat, zal ze verdubbelen. Java zal dan 500.000 m³ moeten importeren of 67% van de productie. Van de buitengewesten met een productie van 4.5 miljoen m³ zal 2.5 miljoen voor export beschikbaar komen, waarvan Java dan 500.000 m³ opneemt. Deze grote export zal mogelijk zijn naar de naburige landen: de Straits, Malakka, China, Japan, Manchoerije en Australië.

Malakka betrok praktisch al zijn hout van de panglongs; het rondhout werd te Singapore in primitieve zagerijen verzaagd en gedeeltelijk weer uitgevoerd. Deze export liep in de laatste jaren door de slechte verzaging terug, zodat het aanbeveling verdient in Bengkalis een eigen moderne houtindustrie te vestigen. Van de export naar Oost-Azië, vooral naar het dichtbevolkte China, zijn de verwachtingen hoog gespannen. Ter besparing van de vrucht, zal de export in gezaagde vorm moeten geschieden. Het zal in verband met de slechte bevaarbaarheid der rivieren aanbeveling verdienen het hout in kleine schepen naar centrale uitvoerhavens te brengen. Naar Australië zal in hoofdzaak zacht hout geëxporteerd kunnen worden, daar het zelf voldoende hardhout bezit, welk hout dan eerst boordervrij gemaakt moet worden. In verband met de grote afstand zal men naar Zuid-Afrika en Nederland alleen bepaalde hardhoutsoorten kunnen exporteren; verwerking tot halfabrikaten zal noodzakelijk zijn zodat men voor die export zagerijen met anex triplexfabrieken zal moeten bouwen.

Naarmate in een land de industrie zich ontwikkelt, zal het productiebosareaal zich vergroten ten koste van het schermbosareaal, totdat men tenslotte stuit op wat men absoluut schermbos noemt. Zelden zal echter het schermbos minder dan 10% van het totaal in stand te houden bosareaal bedragen. Het beheer der schermbossen is een typische *welvaartsdienst*. Verwaarlozing van de eisen van het beheer dier bossen zou tot zeer nadelige gevolgen leiden, zoals we in de Verenigde Staten hebben gezien, waar 40 miljoen ha door brand en erosie in een woestijn werden herschapen. Het beheer der productiebossen is van geheel andere aard. Het is een bedrijf met een zeer

lange omloop, arbeidsextensief, maar door zijn enorme houtvoorraad zeer kapitaalsintensief. Het werpt daardoor maar geringe rente af en het is niet geschikt voor kleinbedrijf, allemaal factoren die het minder aantrekkelijk maken voor particulieren. Bijna overal heeft de staat de zorg voor de productiebossen op zich moeten nemen, ook de lagere overheidsorganen bleken er niet voor geschikt te zijn.

In Indië is nog geen territoriale splitsing van beide typen mogelijk, immers gaat nog steeds schermbos in productiebos over. Maar ook als stabilisatie is bereikt, liggen beide typen zoo grillig door elkaar, dat gescheiden beheer niet mogelijk is. De splitsing zal langs boekhoudkundige weg moeten worden gevonden; het beste is voor beide de handelsboekhouding te kiezen en waar vóór de definitieve inrichting de juiste uitgestrektheid van het schermbosareaal niet bekend is, zal de scheiding in de boekhouding door analyse moeten worden uitgemaakt. Op die wijze kan het Staatsbosbedrijf voor het beheer der schermbossen een vergoeding worden toegekend.

Bij de „Zelfbestuursregelen 1938" is het bosbeheer aan de zelfbesturende landschappen overgedragen. Onderwerpen van algemeen staatsbelang, waren van die overdracht uitgezonderd zoals bijvoorbeeld de landsverdediging. Het is jammer, dat men toentertijd het karakter der schermbossen als een soort van landverdediging niet heeft onderkend en men het beheer dezer bossen niet aan de Staat heeft gelaten. Bezwaren om op die stap terug te komen, zullen er wel niet zijn. Immers die schermbossen kosten de Zelfbesturen maar geld en de Staat moest dan ook al enige malen bijspringen. In verband met de nauwe verflechting tusschen scherm- en productiebosbeheer is het maar beter ook dit laatste aan de Staat op te dragen, waarbij dan een deel van de nettobaten aan de lagere organen moet worden uitgekeerd.

Sedert 1933 is op Java reeds de gehele exploitatie aan de Staat opgedragen, in de buitengewesten werd het initiatief aan de particulieren overgelaten. Na enige mislukte pogingen, ging men in 1939 ook hier tot exploitatie in een 3-tal complexen over. Uit de aard der zaak kon dit alleen in het rechtstreeks bestuurd gebied. De zelfbesturen met hun versplinterd bosgebied konden niet elk voor zich een goede organisatie opbouwen. Dit is nog duidelijker als men in aanmerking neemt, dat de moderne exploitatie moet worden gesteund door grootindustrie en export. Deze industrie en export moeten een behoorlijke basis hebben.

De stijging van de productie gedurende de oorlog moet verder worden voortgestuwd en dat kan alleen door de bossen der buitengewesten, aangezien de gehavende bossen op Java dit niet kunnen. Zolang de zelfbestuursregelen 1938 nog van kracht zijn, is het de enige mogelijkheid, dat de zelfbesturen vrijwillig, op grond van een overeenkomst, het beheer van hun bossen aan de Dienst van het Boswezen toevertrouwen.

Uit het voorgaande is reeds gebleken, dat het deel van het houtbedrijf, dat men het engere beheer noemt (aanleg-, verpleging, oogst), het best door de Staat kan worden behartigd, over de exploitatie wordt nog wel verschillend gedacht. In het pioniersstadium is de particuliere exploitatie gebruikelijk; de Staat bepaalt zich dan tot het heffen van een retributie. Eerst later, vaak veel te laat, komt men tot de ervaring, dat de houtvoorraden niet onuitputtelijk zijn en dat men maatregelen tot de in standhouding moet treffen. En die instandhouding is een staatszaak, want de verjonging der bossen in de buitengewesten is een zeer moeilijk vraagstuk.

Terwille van een goede coördinatie tusschen oogst- en cultuurmaatregelen is het wenselijk ook de oogst in eigen beheer te nemen. Houtindustrie en handel daarentegen liggen meer de particulier. Toch heeft ook het Staatsbosbedrijf groot belang bij de efficiënte ontwikkeling ervan bijvoorbeeld bij het zoeken van nieuwe gebruiksmogelijkheden of nieuwe afvoergebieden. Becking acht dan ook de vraag gewettigd, of het wel juist is industrie en handel geheel aan het particuliere initiatief over te laten, omdat het bosbedrijf bij de ontwikkeling van beide geledingen de grootste belanghebbende is. Naast de onderzoeken van het Bosbouwproefstation op semi-bedrijfsschaal, meent hij, dat ook proefbedrijven niet gemist kunnen worden. De resultaten van zo'n Staatsproefbedrijf komen de gehele houtindustrie ten goede. Tenslotte behoeft het aandeel in de deelname van de houtindustrie slechts gering te zijn; bijvoorbeeld niet meer dan 5%. Een voordeel van zo'n proefbedrijf is, dat men een goede beoordeling krijgt over de prijs waartegen het hout aan de industrie moet worden geleverd.

Op Java heeft men die moeilijkheid trachten op te lossen door de helft van de productie aan de industrie af te staan, en de andere helft op de vrije markt te brengen. De prijs, die de industrie moest betalen, werd berekend naar de prijs die het hout op de openbare venduties haalde. De inschakeling van de vrije markt was echter tamelijk kostbaar. Een moderne grootindustrie eischt echter meer. Wil men een sterk houtbedrijf dan moeten de verschillende industrieën tot één gemengd bedrijf worden georganiseerd.

Het staatslement moet dan zorgen voor een goede coördinatie der werkzaamheden en de vaststelling van de prijs van het ruwe product, die men de industrie in rekening brengt. Wil men de weg van één gemengd bedrijf niet op, dan zal men het moeten doen met een proefbedrijf en overigens overdracht van het ruwe product aan de industrie.

Hoe moet het Staatsbedrijf nu worden geconstrueerd. Men zou de grond, het bos en de bedrijfsuitrusting als bezittingen moeten inbrengen. Uit het winstcijfer kan men dan de rentabiliteit van het gehele bedrijf beoordelen. Bij een handelsboekhouding stuit men op de moeilijkheid, dat de waarde van het bos en de daarin jaarlijkse veranderingen door bijgroei en aankap, moeilijk zijn vast te stellen. Moet men nu zoals de Indische bedrijvenwet eist, voor de ingebrachte kapitalen de gewone rente betalen, dan zal het bosbedrijf steeds met verlies werken.

Van Hasselt heeft voor het djatibedrijf de klippen omzeild door het bedrijf op te vatten als een maatschappij, die de bossen slechts exploiteert. In de kapitaalsrekening wordt dan alleen de bedrijfsuitrusting opgenomen; met de berekening van het boskapitaal hoeft men zich dan niet het hoofd te breken. Hij heeft echter nagelaten het bedrijf een vergoeding te laten betalen voor het gebruik van het bos en de grond. Voert men bij de exploitatierekening van van Hasselt een canon in voor het gebruik van bos en grond, dan is de zaak gezond. Bij exploitatie in eigen beheer zou die canon kunnen worden vastgesteld op 10% van de verkoopsopbrengst, franco stapelplaats, bij particuliere exploitatie op 50% der ontvangen retributie. Bij een gemengd bedrijf zou de bruto-exploitatiewinst tussen Staat en Staatsbosbedrijf worden gedeeld.

Bij deze nieuwe bedrijfsconstructie draagt het Staatsbosbedrijf naast de beheerskosten de onderhoudskosten der bedrijfsinrichting, de oogstkosten en de cultuurkosten, welke laatste als een aan de oogst verbonden verplichting worden beschouwd en verder de afschrijvingskosten en de rente van het bedrijfsuitrustingskapitaal. De kosten van het schermbosareaal worden geheel en die van de algemene instellingen (bosbouwproefstation en onderwijs) voor de helft aan het bedrijf gerestitueerd. Uit het netto bedrijfsoverschot kunnen de nodige bedragen worden gereserveerd voor de vernieuwing van de bedrijfsinrichting en de verdere ontwikkeling van het bedrijf. De splitsing van het beheer in bosbezit en exploitatie maakt het mogelijk dit als zuiver winstbedrijf te organiseren. Het is bevrijd van de zware rentelast van grond en opstand. De overheidskosten, kunnen naar rato van de beheerskosten over de verschillende onderdelen worden verdeeld. Het grote voordeel is, dat men aan de lagere overheidsorganen (zelfbesturen, rechtsgemeenschappen) het beheer van dit bedrijf kan opdragen, die daardoor de voordelen van een rationele exploitatie van een grootbedrijf incasseren.

Een gescheiden beheer van scherm- en productiebos is, zoals betoogd werd, niet mogelijk. Om te voorkomen, dat het beheer der 'schermbossen door het zeer gespecialiseerde productiebosbedrijf in de knel zal komen, acht Becking en naar de mening van referent zeer terecht, die kans miniem spreekt hij de wenselijkheid uit het beheer der schermbossen op te dragen aan de dienst der *Landinrichting*. Voor de bedoeling van deze op te richten dienst kan gevoegelijk verwezen worden naar dezerzijds referaat over het artikel van Ir de Haan, opgenomen in ons tijdschrift 3, 94, 1947; deze dienst zou dan onder de Hoofdingspecteur van het Boswezen komen. De dienst kan opgenomen worden onder de algemene instellingen, waaronder dan ook de zorg voor de natuurparken en de reservaten komen. Een speciale dienst voor de laatste acht Becking onnodig.

Behalve de Landinrichting en het Bosbouwproefstation behoort onder de algemene instellingen het Bosbouwonderwijs. De middelbare bosbouwschool werd in 1939 van de Middelbare Landbouwschool afgeplitst en de school te Madioen opgericht, waaraan een leerbos van 3000 ha en een internaat waren verbonden. De Japanners hieven deze school op en brachten haar weer onder de Middelbare landbouwschool, wat echter weer op een echec uitliep. Het werd een nationaal extremistische instelling, de vakopleiding geraakte geheel op de achtergrond.

Door de snelle groei van het beheer in de Buitengewesten is de behoefte aan vakkundig personeel nog groter geworden en men zal in verband met de grote verschillen van beheer op Java en in de Buitengewesten niet met één school kunnen volstaan. Becking staat een driejarige school voor, en wel voor Java te Malang en voor de Buitengewesten te Balikpapan.

Becking heeft een goed werk gedaan op dit „Schnittpunkt der Geschichte" zijn ideeën over de toekomstige ontwikkeling van het bosbeheer in Indië te ontvouwen.

v.Z.